

<https://sppl.ui.ac.ir/?lang=en>

Spatial Planning

E-ISSN: 2476-3357

Document Type: Research Paper

Vol. 15, Issue 2, No.57, 2025, pp. 155- 178

Received: 16/03/2024

Accepted: 05/05/2025

International Migration and Its Consequences Affecting Population Management in Isfahan Province: A Grounded Theory Study

Mohammad Hossein Ghanbari Jahromi

Ph.D., Holy Defense Science and Education Research Institution

jahromi_h@yahoo.com

Javad Esteki

Ph.D., Holy Defense Science and Education Research Institution

hamid.nazari37@gmail.com

Hamid Nazari ^{ORCID} *

Assistant Professor, Business Creation, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran

nazari.hamid@ut.ac.ir

Abstract

Isfahan Province, a significant population center, has historically served as a destination for migrants from neighboring regions. Today, it grapples with numerous challenges stemming from this influx and overpopulation. This study aimed to investigate the consequences of regional migration in Isfahan Province. Using the foundational data theory method, we evaluated the migration process and its impacts guided by Glaser's theory (1978). Data were collected through semi-structured interviews and field observations. The findings revealed that foreign migration to Isfahan was driven and exacerbated by a range of complex factors, which we categorized into causal, background, and intervention conditions. The migration process yielded various consequences identified as economic security, socio-cultural security, and environmental security issues. To better manage foreign migration in Isfahan, it is crucial to prioritize research and education in this area. Additionally, a review of laws and oversight is necessary aligned with the current migration landscape and societal needs.

Keywords: Foreign Migration, Security Implications of Migration, Grounded Theory Method, Isfahan Province.

*Corresponding Author

Ghanbari Jahromi, M. H. , Esteki, J. and Nazari, H. (2025). International migration and consequences of population management in Isfahan province, a grounded theory study. *Spatial Planning*, 15 (2), 155 - 178 .

2476-3357 © The Author(s).

Published by University of Isfahan

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>).

10.22108/sppl.2025.140918.1776

Introduction

Demographic statistics from various census periods reveal significant population growth rates in major urban centers accompanied by negative or even accelerated declines in less populated areas. The influx of people into Isfahan Province is not limited to internal migrants; a substantial portion consists of foreign migrants. The widespread phenomenon of immigration to Iran is a critical issue. Optimizing immigration policies and curbing the wave of immigration, particularly illegal immigration, should be a top priority for the country. Understanding the foreign immigration process to Isfahan, a key population center, is essential for effective monitoring, management, and planning. This knowledge will not only help improve living conditions, but also ensure the security of residents. The complexities surrounding migration necessitate a multifaceted approach, acknowledging the various factors that contribute to this phenomenon. By focusing on these aspects, policymakers can design strategies that address both the needs of migrants and concerns of the host community.

Materials & Methods

This research employed a qualitative approach, specifically utilizing grounded theory with a systematic framework. Data were collected through semi-structured individual interviews, employing purposeful sampling. This method allowed for in-depth exploration of participants' experiences and perspectives regarding migration to Isfahan. For data analysis, we applied the 3-step coding process characteristic of grounded theory, which involved open coding, axial coding, and selective coding. Open coding allowed us to identify initial themes and categories, while axial coding helped refine these categories by establishing connections between them. Finally, selective coding enabled us to integrate and synthesize the findings into a coherent narrative that reflected the complexities of the migration process and its consequences.

Research Findings

The coding process identified and categorized data based on causal conditions, contextual conditions, intervening conditions, strategies, and consequences.

Causal Conditions: The causal conditions included "destination attractions", "narratives and networks", and "origin repulsions". Destination attractions referred to the factors that made Isfahan appealing to migrants, such as job opportunities, cultural richness, and social networks. Narratives and networks highlighted the role of personal stories and connections in influencing migration decisions. Origin repulsions encompassed the adverse conditions in migrants' home countries, including political instability, economic hardship, and social unrest.

Contextual Conditions: Contextual categories comprised "changing conditions at the origin" and "expectations of affordable living at the destination". These factors illustrated how fluctuations in the socio-economic landscape of the migrants' home countries could drive them to seek better opportunities in Isfahan.

Intervening Conditions: Intervening categories were divided into two main groups: "anonymity" and "investor support for the presence of immigrants". Anonymity could facilitate the migration process by providing a sense of safety for newcomers, while investor support could enhance the economic viability of hosting migrants.

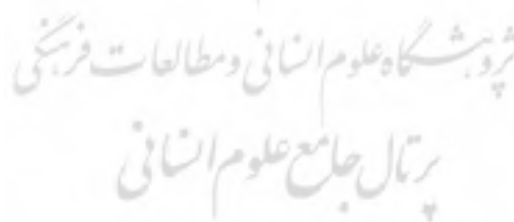
Strategies: Based on our data analysis, the strategies for managing population and migration in Isfahan Province included "guiding immigrants towards conscious and responsible participation", "prioritizing migration research and education", and "revising laws and oversight". These strategies aimed to foster an inclusive environment that benefited both migrants and the local population.

Consequences: The consequences of migration to Isfahan Province were identified as issues related to "socio-cultural security", "economic security", and "environmental security". Each of these areas required careful consideration to mitigate potential negative impacts while leveraging the benefits that migration could bring.

Discussion of Results & Conclusion

Foreign migration to Isfahan Province occurred for a variety of reasons. It encompassed different forms, including individual, family-based, legal, illegal, short-term, long-term, and permanent residence. The motivations for migration were often linked to unstable political, economic, income, welfare, educational, and cultural conditions in the countries of origin as contrasted with the relatively more favorable work, income,

welfare, cultural, and educational opportunities in Isfahan Province. The diversity of migration forms implied that policies had to be adaptable and responsive to the unique needs of different migrant groups. Moreover, the various background and intervening factors significantly influenced the migration process and its escalation. A crucial aspect of this phenomenon was its diverse consequences, which could impact the economic, socio-cultural, and environmental security of the host community. Economic security could be threatened by increased competition for jobs and resources, while socio-cultural security might be impacted by cultural clashes or social tensions arising from integration challenges. Environmental security concerns included the strain on local resources and infrastructure due to population growth. To effectively address these challenges, it is essential to establish a foundation for comprehensive research in this area that aligns with the capacities and needs of the host country. This research should encompass not only quantitative data, but also qualitative insights that capture the lived experiences of migrants and the perceptions of local residents. Furthermore, necessary training should be provided to migrants prior to their arrival. This training can equip them with essential skills and knowledge about the local culture, legal framework, and available resources, facilitating smoother integration into society. Language programs and vocational training can enhance employability and contribute to economic stability for migrants. Alongside these measures, it is important to acknowledge the existing weaknesses in our legal and regulatory frameworks. Policymakers must undertake a thorough review of current immigration laws to identify gaps and areas for improvement. Effective oversight mechanisms should be established to ensure compliance and protect the rights of both migrants and local communities. In conclusion, the challenges posed by foreign migration to Isfahan Province require a multifaceted approach that combines research, education, and policy reform. By addressing the root causes of migration and fostering an inclusive environment, Isfahan can better manage the impacts of migration while enhancing the quality of life for all its residents. The insights gained from this study can serve as a valuable resource for stakeholders involved in migration management, ultimately contributing to a more harmonious and prosperous society.

پروپوزیشن گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مهاجرت بین‌المللی و پیامدهای مدیریت جمعیت در استان اصفهان: مطالعه نظریه زمینه‌ای

محمدحسین قنبری جهرمی، استادیار پژوهشگاه دفاع مقدس، تهران، ایران

jahromi_h@yahoo.com

جواد استکی، پژوهشگر پژوهشگاه دفاع مقدس، تهران ایران

hamid.nazari37@gmail.com

حمید نظری* ، استادیار گروه کسب‌وکار جدید، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

Nazari.hamid@ut.ac.ir

چکیده

استان اصفهان به‌عنوان یکی از کانون‌های مهم جمعیتی در طول دوره‌های مختلف مقصد انتخابی مناسب برای مهاجرت از استان‌های همجوار بوده است. امروزه این استان با مسائل بسیار زیادی ناشی از هجوم و ازدیاد جمعیت مواجه است؛ بنابراین محققان در پژوهش حاضر به دنبال بررسی پیامدهای روند مهاجرت منطقه‌ای به استان اصفهان هستند. در این مطالعه با روش نظریه داده‌بنیاد فرآیند مهاجرت به استان اصفهان و پیامدهای آن ارزیابی شد. جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساخت‌یافته از نمونه‌ای ۲۴ نفری و مشاهده‌های میدانی حاصل شد. یافته‌ها نشان داد که مهاجرت خارجی به استان اصفهان در اثر عوامل پیچیده و مختلفی ایجاد و تشدید می‌شود. این عوامل در قالب شرایط علی، شرایط زمینه‌ساز و شرایط مداخله‌ای بررسی شد. این روند مهاجرتی پیامدهای مختلفی دارد که در مقوله‌های اصلی پیامدهای امنیت اقتصادی، پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی و پیامدهای امنیت زیست محیطی شناسایی و استخراج شد. برای مدیریت بهتر مهاجرت خارجی به استان اصفهان نیازمند یک توجه ویژه به پژوهش و آموزش در این حوزه احساس می‌شود و متناسب با وضعیت روز مهاجرت و نیاز روز جامعه یک بازنگری در قوانین و نظارت باید صورت بپذیرد.

واژه‌های کلیدی: مهاجرت خارجی، پیامدهای امنیتی مهاجرت، روش نظریه زمینه‌ای، استان اصفهان

*نویسنده مسؤول

قنبری جهرمی، محمدحسین، استکی، جواد و نظری، حمید. (۱۴۰۴). مهاجرت بین‌المللی و پیامدهای مدیریت جمعیت در استان اصفهان، مطالعه نظریه زمینه‌ای،

برنامه‌ریزی فضایی، ۱۵ (۲)، ۱۷۸-۱۵۵.

مقدمه

بدون شک مهاجرت یکی از مهم‌ترین تغییرات اجتماعی-اقتصادی تاریخ بشر به‌ویژه در سال‌های اخیر بوده است (Martínez-Filgueira et al., 2017). مهاجرت و جابه‌جایی جمعیت با کامل‌شدن گذار اول جمعیتی و هم‌گرایی روندهای تولد و مرگ و میر بین مناطق و کشورهای مختلف جهان نقش جدی‌تری در تحولات اجتماعی دارد. افزایش ورود تکنولوژی پزشکی و بهداشتی و افزایش ارتباطات و حمل و نقل موجب بهبود کیفیت زندگی و سرعت در انتقال داده و اطلاعات و در نتیجه، جابه‌جایی بیشتر افراد شد و مهاجرت و جابه‌جایی جمعیت در نتیجه این شرایط شدت یافت؛ به طوری که امروزه مهاجرت به جای دو شاخص دیگر محاسبه رشد جمعیتی، عامل اول تغییرات جمعیتی شد و نقش فرآیندهای در این مسیر پیدا کرد (Bell et al., 2015). برخی متخصصان به دلیل مقیاس و وسعت جابه‌جایی‌ها آن را سومین گذار جمعیت‌شناختی (Coleman, 2006) یا عصر مهاجرت می‌دانند.

جابه‌جایی جمعیت با دو منظر آسیب‌شناسی اجتماعی در ارتباط است. اول با جنبه و بار کمی مهاجرت که خود بر سازمان فضایی منطقه مهاجرپذیر اثرگذار است و در نتیجه، بستر ساز و زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی است. افزایش تراکم و تمرکز جمعیت و فعالیت‌ها در شهر با جهت‌گیری شیب مهاجرت در ارتباط است. تراکم بیش از حد جمعیت علاوه بر اینکه درجه رفتارهای پرخاشجویانه و آسیب‌زا را افزایش می‌دهد، از کارایی کنترل‌های اجتماعی می‌کاهد. دوم، جنبه و بار کیفی مهاجرت است که با خاستگاه و منشأ مهاجران در کشور مبدأ و نحوه اسکان آنها در شهر و مناطق کشور مقصد در پیوند است. این ویژگی اخیر که از مهم‌ترین مؤلفه‌های اثرگذار در آشفته‌گی سازمان فضایی شهرها و مناطق است، به شکل حاشیه‌نشینی یا اسکان غیررسمی و ایجاد ناهمگونی در بافت اجتماعی-فرهنگی شهر و مناطق مختلف نمایان می‌شود که زمینه‌ساز بروز آسیب‌های اجتماعی گسترده خواهد بود (Cullen & Wilcox, 2013؛ مشفق، ۱۴۰۱).

مهاجران از نظر سن، تحصیلات، زبان، فرهنگ، محل سکونت، باروری، طبقات اجتماعی و ... با ساکنان بومی منطقه مهاجرپذیر تفاوت دارند. این تفاوت بر تأثیر آنها بر بخش عمومی و ویژگی‌های نسلی آنها اثر می‌گذارد. نگرانی‌های بسیاری در برنامه‌های تبادل سلامت، آموزش، رفاه و حمایتی وجود دارد؛ اما ابعاد مهم دیگری نیز وجود دارد؛ مانند هر عضوی که به جمعیت بومی اضافه می‌شود، منجر به توزیع مجدد هزینه‌های عمومی مانند امنیت نیز می‌شود. بخش دولتی خدمات مشخصی را ارائه می‌دهد که این هزینه‌ها متناسب با اندازه جمعیت تغییر می‌کند؛ بنابراین با افزایش جمعیت به سرمایه‌گذاری و هزینه بیشتر نیاز است. در نهایت، براساس این دیدگاه مهاجرت در سطح‌های منطقه‌ای و محلی پرهزینه است. پیری جمعیت و افزایش هزینه‌های بهداشتی باعث افزایش چشمگیر هزینه‌های دولتی خواهد شد. مهاجرت در برخی مناطق و کشورها ممکن است مکانیزمی برای جلوگیری از پیری جمعیت باشد؛ اما با توجه به سطح تحصیلات و باروری بالای آنها می‌تواند برای جامعه میزبان بسیار پرهزینه باشد (Lee et al., 2010).

بررسی وضعیت مهاجرت ایران نشان می‌دهد که در قرن اخیر از یکسو بهبود شرایط بهداشتی و کنترل بیماری‌های واگیردار (نقش تعیین‌کننده‌ای در تغییرات جمعیتی ایران داشته است) و از سوی دیگر، کاهش باروری و رسیدن به سطح جانشینی منجر شده است که مهاجرت در تغییرات جمعیتی ایران اهمیت بیشتری پیدا کند؛ در نتیجه در شرایط کنونی کشور می‌توان مهاجرت را از تعیین‌کننده‌های مهم میزان رشد جمعیت ایران دانست (محمودیان و قاسمی اردهایی، ۱۳۹۲؛ شهبازیان و همکاران، ۱۴۰۰).

کشور ایران مانند بسیاری از کشورها از جریان‌های مهاجرت بین‌المللی به دور نبوده است و این روند در دوره‌های مختلف تاریخ تا امروز مشاهده می‌شود. مهاجران بین‌المللی تمایل به مراکز جمعیتی متمرکز و شهرهای بزرگ داشته‌اند و این روند با تمرکز مازاد اقتصاد ملی و گسترش زیرساخت‌های صنعتی مالی و اشتغال تشدید شده است (شهبازیان و همکاران، ۱۴۰۰).

آمارهای جمعیتی در دوره‌های مختلف سرشماری نشان‌دهنده میزان رشدهای بالا به سمت مراکز بزرگ جمعیتی و میزان رشدهای منفی و گاه شتاب‌زده به سمت مناطق کم جمعیت‌تر است؛ به گونه‌ای که سهم جمعیتی شهری استان اصفهان از جمعیت کل کشور در سال ۱۳۷۵ معادل ۶/۵ و سهم جمعیت روستایی این استان از جمعیت کشور در این سال ۴/۳ بوده است. این سهم جمعیتی در سال ۱۳۹۵ برای مناطق شهری ۶/۴ و برای مناطق روستایی ۲/۹ بوده است که نشان می‌دهد مناطق روستایی با سرعت زیادی سهم جمعیتی خود را از جمعیت کشور در این استان از دست داده است. همین عامل مهاجرت و جابه‌جایی سبب شده است که نسبت جنسی در سال ۱۳۹۵ در مراکز روستایی ۱۰۷ باشد. در صورتی که این شاخص در مناطق شهری ۱۰۲ است.

این جابه‌جایی جمعیت به سمت مراکز شهری استان اصفهان فقط مخصوص مهاجران درون‌استانی نیست و حجم بسیار زیادی از آنان را مهاجران استان‌های دیگر و مهاجران خارجی تشکیل می‌دهد. فعالیت گسترده روند مهاجرتی خارجی به ایران یک مسئله اساسی است. بهینه‌سازی سیاست‌های مهاجرتی و توقف موج مهاجرت به‌ویژه مهاجرت غیرقانونی یکی از اولویت‌های اساسی کشور است. شناخت و بررسی دقیق ابعاد مختلف روند مهاجرت خارجی به استان اصفهان به عنوان یکی از استان‌های مهاجرپذیر و کانون مهم جمعیتی کشور می‌تواند در راستای نظارت، مدیریت و برنامه‌ریزی بهتر برای پذیرش مهاجران خارجی و ارتقا شرایط زیست و امنیت شهروندان استفاده شود؛ بنابراین محققان در پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به این سؤال هستند که عوامل تأثیرگذار بر مهاجرت‌های بین‌المللی به استان اصفهان کدام است و چه راهکارهایی را برای مدیریت بهتر این روند می‌توان ارائه کرد؟

مبانی نظری پژوهش

مهاجرت مجموعه پیچیده‌ای از عوامل و واکنش‌ها را دربرمی‌گیرد که به مهاجرت منجر می‌شود و بر مسیر و تداوم آن تأثیر می‌گذارد؛ از این رو می‌توان مهاجرت را مجموعه‌ای از فرایندها با ابعاد مختلف دانست که با عبور از مرزهای سیاسی کشور به صورت فردی، خانوادگی و گروهی صورت می‌گیرد (Waters, 2016) و این حرکت منجر به اقامت مهاجران در محیط جدید می‌شود (Boyle, 2009). صاحب‌نظران مختلف مهاجرت را مهم‌ترین تحرک جمعیت می‌دانند که تنوع بسیار چشمگیری دارد؛ به طوری که متخصصان مختلف با توجه به معیارهایی چون هدف، مدت، فاصله، مسیر حرکت، سرعت حرکت، اجبار یا اختیار به طبقه‌بندی انواع مهاجرت پرداخته‌اند (زرقانی و موسوی، ۱۳۹۱). برای اینکه حرکت انسان از چه راهکارهایی تبعیت می‌کند یا انگیزه انسان‌ها در این شرایط چیست و اینکه آیا می‌توان برای حرکت و جابه‌جایی انسان‌ها قانونمندی خاصی در نظر گرفت، تئوری‌ها و دیدگاه‌های مختلفی ارائه شده است.

این تبعیت مطابق نظریه کلان اقتصادی نئوکلاسیک ناشی از تفاوت‌های جغرافیایی در عرضه و تقاضای نیروی کار است. بازار کار مکانیسم اصلی است که جریان‌های مهاجرت بین‌المللی کار را ایجاد می‌کند. برخلاف دیدگاه کلان در

دیدگاه اقتصاد خرد (هزینه-فایده) به تصمیم‌گیری فردی مهاجرت توجه می‌شود و مهاجر یک کنشگر منطقی است که براساس تجزیه و تحلیل هزینه-فایده مهاجرت عمل می‌کند (Bircan et al., 2020). در نظریه اقتصادی جدید تصمیم‌های مهاجرتی با هریک از افراد به تنهایی گرفته نمی‌شود، بلکه واحدهای بزرگ‌تری مثل خانواده چنین تصمیم‌هایی را می‌گیرند که در آن نه فقط برای بیشترکردن درآمد، برای کمترکردن خطرها و محدودیت‌های همراه با شکست‌های گوناگون بازار به‌طور جمعی عمل می‌کنند (رضایی و صادقی، ۱۴۰۰).

رویکرد اقتصادی یکی از رویکردهای غالب مهاجرت است و پژوهشگران اغلب آن را به‌عنوان تئوری‌های جاذبه-دافعه می‌شناسند؛ زیرا این رویکرد دلایل مهاجرت را ترکیبی از عوامل دافعه و جاذبه می‌داند. راونشتاین این رویکرد را مطرح کرد. قوانین Rovenstein مهاجران را به‌عنوان افرادی می‌داند که به‌صورت عقلانی تصمیم به دستیابی به زندگی بهتر می‌گیرند. قوانین Rovenstein در هفت قانون زیر خلاصه می‌شود:

(الف) مهاجرت و فاصله: تعداد و میزان مهاجرت با فاصله بین دو نقطه ارتباط معکوسی دارد.

(ب) مهاجرت مرحله‌ای: به‌طور طبیعی افراد محلی در جریان مهاجرت مایل هستند که ابتدا به شهرهای نزدیک و سرانجام به‌سوی شهرهایی بروند که با سرعت رشد می‌کنند و با مبدأ فاصله بیشتری دارند.

(پ) جریان و ضدجریان مهاجرت: هر جریان مهاجرتی یک ضدجریان متعادل‌کننده‌ای را به وجود می‌آورد. اگرچه مهاجرت روستا به شهر یک جریان غالب است، مهاجرت شهری-روستایی به‌عنوان مهاجرت معکوس نیز صورت می‌پذیرد.

(ت) تفاوت شهر و روستا در میل به مهاجرت: افراد شهری کمتر از افراد ساکن در مناطق روستایی تمایل به مهاجرت دارند؛ بنابراین در جریان‌های مهاجرت داخلی میزان مهاجرت روستا-شهری بیشتر است.

(ج) تکنولوژی ارتباطات و مهاجرت: جریان‌های مهاجرت در طول زمان در نتیجه افزایش جریان امکانات جابه‌جایی و توسعه صنعت و تجارت روبه‌افزایش است.

(چ) فزونی شمار زنان در مهاجرت با فاصله کوتاه: زنان نسبت به جنس مخالف خود در مهاجرت‌های کم‌مسافت برتری دارند.

(ح) تسلط انگیزه اقتصادی: انگیزه اقتصادی مهم‌ترین اصل از نظر Rovenstein است. قوانین بد، مالیات‌های سنگین، آب و هوای نامناسب، محیط اجتماعی نامطبوع و حتی اجباری همگی در ایجاد جریان مهاجرت مؤثر هستند و هنوز هم تأثیرهای خود را دارند؛ ولی جریان‌هایی که این عوامل را به وجود می‌آورد، هیچ‌یک را از نظر حجم نمی‌توان با جریانی مقایسه کرد که از میل باطنی بیشتر انسان‌ها به بهبود جنبه‌های زندگی سرچشمه می‌گیرد (Todaro, 2011).

باوجود اینکه نظریه دافعه-جاذبه نشان می‌دهد که نیروهای دافعه مبدأ و نیروهای جاذبه مقصد مهاجرت را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد (Gu et al., 2020) Everett Lee (1966) قوانین Rovenstein را بازنویسی کرد. در این بازنویسی چهار مجموعه از مؤلفه‌های تعیین‌کننده به مهاجرت را بدین صورت تفکیک و متمایز می‌کند: جاذبه‌ها و دافعه‌های مرتبط با مبدأ، جاذبه و دافعه‌های مرتبط با مقصد، عوامل مداخله‌گر بین مبدأ و مقصد و ویژگی‌های شخصی. در نتیجه، می‌توان اینگونه استنباط کرد که مهاجرت در رویکرد اقتصادی با نابرابری درآمدی، انتظارات شغلی، دافعه‌ها و جاذبه‌های اقتصادی تبیین می‌شود. طبق رویکرد گزینشی بودن مهاجرت، مهاجرت پدیده‌ای فقط فردی و ساده نیست که در آن یک شخص تصمیم

بگیرد و به دنبال فرصت زندگی بهتر محل زندگی خود را تغییر دهد. به بیان دیگر، مهاجران نمونه تصادفی از جمعیت نیستند و فرآیند مهاجرت بسیار گزینشی است؛ بدین معنا که همه مردم مهاجرت نمی‌کنند، تنها بخش خاصی از مردم به این اقدام دست می‌زنند. بر این اساس، ویژگی‌های فردی مهاجران متفاوت از ویژگی‌های افرادی است که اقدام به مهاجرت نمی‌کنند؛ از این رو یکی از رویکردهای مطالعه و تبیین مهاجرت تحلیل رفتار مهاجرتی براساس ویژگی‌های فردی است که این ویژگی‌ها در تبیین فرآیند مهاجرت بسیار مهم است (Lichter & De Jong, 1990).

علاوه بر دیدگاه‌های مطرح شده مکتب کپنهاگ بر جنبه‌های امنیتی مهاجرت تأکید و تمرکز داشت و تلاش کرد مطالعات امنیتی را در ذیل روابط بین‌الملل قرار دهد و مطالعات استراتژیک را از مطالعات امنیتی تفکیک کند. دیدگاه Buzan et al. (1998) دامنه امنیت را به ابعاد چندگانه نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی گسترش داد. از نظر آنها برای برجسته‌شدن تهدیدها و آسیب‌پذیری‌ها در حوزه‌های امنیتی باید آنها را با معیارهای امنیتی سنجد و امنیتی‌بودن آنها را تأیید کرد و آنها را از مسائل فقط سیاسی بازشناخت (شیخ‌زاده، ۱۳۹۰؛ اختیاری امیری و همکاران، ۱۳۹۷). نکته بسیار مهم در دیدگاه مکتب کپنهاگ به موضوع امنیت، شبکه‌ای عمل کردن ابعاد مختلف امنیت است که این پنج بخش به صورت مجزا عمل نمی‌کند (Stone, 2009). هویت ملی به عنوان مفهوم مرکزی امنیت اجتماعی در مکتب کپنهاگ است و در صورت انکار، مهار یا دستکاری باورها و رویه‌های اجتماعی-فرهنگی یک ملت احساس ناامنی به آنها دست می‌دهد. امنیت اقتصادی نیز برای هر جامعه و کشوری اهمیت بسیار دارد و شریان‌های اقتصادی در سایه امنیت اقتصادی باید به صورت فعال و سازنده به فعالیت خود ادامه دهند و در توسعه کشور نقش‌آفرینی کنند. دسترسی به منابع، سرمایه و بازارهای لازم برای حفظ سطح قابل قبولی از رفاه و قدرت دولت می‌تواند امنیت اقتصادی را بهبود بخشد. همچنین، امنیت سیاسی به عنوان زمینه‌ساز یا کمک سایر تهدیدها نقش‌آفرینی می‌کند و می‌تواند ساختاری باشد. امنیت زیست‌محیطی در صورت به خطر افتادن پایگاه دولت را متزلزل می‌کند و می‌تواند ایده دولت و نهادهای آن را تهدید کند. در نهایت، امنیت نظامی به عنوان مرکز نگرانی‌های سستی مربوط به تهدیدهای نظامی و اصلی‌ترین تهدید برای یک دولت و گستره سرزمینی است (بوزان، ۱۴۰۱).

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر از نوع کیفی و به طور خاص روش نظریه زمینه‌ای با رویکرد سیستماتیک است. روش نظریه زمینه‌ای یک روش و نظریه زمینه‌ای محصول آن است. این روش برگرفته از تعریف Strauss & Corbin (2008) است که هدف آن کشف نظریه به کمک اطلاعات دقیق و بررسی شده پژوهش‌های اجتماعی است.

فرآیند گردآوری داده‌ها و نمونه‌گیری

اطلاعات پژوهش با استفاده از مشاهده میدانی مستقیم، مصاحبه‌های فردی نیمه‌ساخت یافته جمع‌آوری شد. ابتدا برای تسلط بر محدوده مدنظر و شناخت عمیق آن مشاهده میدانی انجام و پس از بررسی‌های اولیه به مصاحبه‌های نیمه‌ساخت یافته فردی با متخصصان، استادان، کارشناسان و فعالان حوزه‌های پرداخته شد. گفتنی است که مشاهده‌های

میدانی در حین انجام دادن مصاحبه‌ها ادامه داشته است و تا پایان کار متوقف نشد. مدت زمان انجام دادن مصاحبه‌ها و مشاهده‌ها ۷ ماه (خرداد ۱۴۰۲ تا دی ماه ۱۴۰۲) بوده است.

نمونه‌گیری در روش نظریه زمینه‌ای در دو بُعد انجام می‌شود. در بُعد نخست، نمونه‌گیری از افراد حاضر در مصاحبه انجام می‌شود و بیشتر، نمونه‌گیری از نوع هدفمند است؛ اما بُعد دوم، نمونه‌گیری نظری است. در این پژوهش از نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد و سپس پژوهشگران با کدگذاری این مصاحبه‌ها و تحلیل ابتدایی آن برای کشف مباحث مهم با یک نمونه‌گیری هدفمند به سراغ نمونه‌هایی رفتند. فرآیند کدگذاری مصاحبه‌ها و نتایج آنها مبنای انتخاب نمونه‌های بعدی بوده است. در نهایت، ۲۴ نفر با دریافت اشباع نظری مصاحبه شدند.

فرآیند تحلیل داده‌ها

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش کدگذاری سه مرحله‌ای نظریه زمینه‌ای استفاده شد (استراوس و کربین، ۱۳۹۵). در مرحله کدگذاری باز متن پیاده‌شده مصاحبه‌ها به صورت خطبه‌خط کدگذاری شده است. در این مرحله کدهای باز و مقوله‌های اولیه به دست آمد. مقوله‌های اصلی در مرحله کدگذاری محوری براساس مقایسه مداوم و رفت و برگشتی (بین کدها، مقوله‌های خرد و متن مصاحبه‌ها) به دست آمد و در قالب ابعاد پارادایمی قرار گرفت. مقوله‌های به دست آمده در این مرحله محصول تلفیق و مقایسه کدها و مقوله‌های خرد اولیه به دست آمده در مرحله کدگذاری باز بود. مقوله اصلی در مرحله کدگذاری انتخابی استخراج و پیوند آن با مقوله‌های اصلی دیگر بررسی شد.

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

Table 1: Demographic characteristics of the interviewees

وضعیت فعالیت و اشتغال						تحصیلات			جنسیت	
وکیل	فعال حوزه فقر و زنان	مدرس و استاد دانشگاه	دانشجو	معلم	کارشناس	دکتر	کارشناسی ارشد	کارشناسی	مرد	زن
۳	۲	۸	۳	۳	۵	۱۳	۴	۷	۱۷	۷
رشته تحصیلی						سن				
علوم سیاسی و سیاست‌گذاری	تاریخ	تحصیلات حوزوی	حقوق و وکالت	برنامه‌ریزی شهری و روستایی	جغرافیای طبیعی و محیط زیست	جامعه‌شناسی، توسعه	اقتصاد و اقتصاد شهری	۶۰ و بیشتر	۵۰-۶۰	۴۰-۵۰
۲	۲	۱	۴	۴	۳	۴	۴	۲	۴	۷
									۱۱	

منبع: یافته‌های پژوهش (۱۴۰۲)

ارزیابی کیفیت و اعتبار داده‌ها

پس از شکل‌گیری نظریه کشف شده نیاز بود که نظر مصاحبه‌شوندگان درباره معنادار بودن و منطقی بودن تبیین نظری پژوهشگران مشخص شود. برای رسیدن به این منظور نظریه محدود به واقعیت خاص نتایج به ۵ نفر از

مشارکت‌کنندگان (۳ نفر از استادان دانشگاه، دو نفر کارشناس) برای ارزیابی مجدد ارائه شد و مراحل روند کار برای آنها تشریح و تبیین شد. یافته‌های حاصل‌شده نتایج کلی پژوهش را تأیید کرد و در بعضی موارد ابهام‌هایی بود که این چالش با انجام‌دادن مصاحبه مجدد (۲ مورد) برطرف شد. همچنین، از روش زاویه‌بندی برای ارزیابی اعتبار داده‌ها استفاده شد و پژوهشگران به‌طور مداوم ذهن خود را درگیر اطلاعات کردند و عمق و وسعت آن را توسعه دادند. همچنین، از دو متخصص دیگر خواسته شد تا با کدگذاری مصاحبه‌ها اعتبار کدگذاری را ارزیابی کنند. در این روند نیز تا حدودی نتایج مشابهی حاصل شد.

یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل

کدگذاری داده‌ها طبق رویکرد سیستماتیک استراوس و کرین در سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی نظری صورت گرفت. این کدگذاری‌ها براساس شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها شناسایی و تفکیک شد. در ادامه، روند تحلیل داده‌ها و یافته‌ها آورده شده است.

شرایط علی

اولین بخش از مقوله‌ها را می‌توان از نوع شرایط علی دانست؛ از این جهت محققان علت و دلایل مهاجرت را آورده‌اند. این دسته از مقوله‌ها را با ۶۳ کد باز و ۱۱ مقوله خرد می‌توان در مقوله‌های اصلی با عنوان جاذبه‌های مقصد/روایت‌ها و شبکه و دافعه‌ها تفکیک و ارائه کرد. شرایط علی مجموعه‌ای از حوادث، وقایع و اتفاق‌هایی است که به وقوع یا گسترش پدیده مدنظر می‌انجامد. این شرایط می‌تواند هر واقعه (رفتاری خاص، چیزی که گفته شده یا چیزی که کسی انجام داده است) و رویداد احتمالی باشد. شرایط علی در داده‌ها اغلب با واژگانی نظیر «وقتی»، «درحالی که»، «از آنجا که»، «چون»، «به سبب» و «به علت» مورد بحث قرار می‌گیرد.

جدول ۲: مقوله‌ها از نوع شرایط علی

Table 2: Causal condition categories

تعداد کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	ابعاد پارادایم
۴	اصفهان، کانون تاریخی اسکان و مهاجرت	جاذبه‌های مقصد	شرایط علی
۵	موقعیت لجستیک		
۴	تمایل نداشتن ساکنان بومی به فعالیت در برخی مشاغل		
۱۱	مزیت‌های لازم جذب مهاجران		
۸	پیوندهای فرهنگی و جغرافیایی ایران و افغانستان		
۴	مهاجرت زنجیره‌ای	روایت‌ها و شبکه	
۴	روایت‌های مهاجرتی		
۶	دافعه‌های محیطی و اقلیمی مبدأ	دافعه‌ها	
۴	رهاشدگی و عدم نظارت بر مناطق مرزی		
۸	شرایط نامساعد داخلی افغانستان		
۵	تمایزها و تعارض‌های فرهنگی اصفهان با مهاجران		

منبع: یافته‌های پژوهش (۱۴۰۲)

یکی از مقوله‌هایی که به‌عنوان جاذبه‌های استان اصفهان احصا شده است، تمایل نداشتن ساکنان بومی به فعالیت در برخی مشاغل است. این موضوع می‌تواند محرک بسیار قوی برای حضور مهاجران در استان اصفهان باشد. این استان صنایع، معادن و کارگاه‌هایی متعدّد دارد؛ زیرا نیازمندی نیروی کار ارزان است و شهروندان بومی این استان به‌دلیل متعدّد حاضر به فعالیت در این مشاغل نیستند و همین امر می‌تواند فضا را برای مهاجرت و فعالیت مهاجران فراهم کند. برمبنای کدگذاری مصاحبه‌های انجام شده با استادان، متخصصان، کارشناسان و فعالان حوزه جمعیت و مهاجرت جاذبه‌های مقصد پنج (۵) مقوله خرد را شامل می‌شود که در جدول (۲) آورده شده است.

برای مثال یکی از کارشناسان درزمینه اهمیت انباشت سرمایه در استان اصفهان و نقش آن درزمینه‌سازی مهاجرت چنین اظهارنظر کرده است:

«نیروی کار بومی ساکن در اصفهان حاضر به انجام برخی کارها نیست. آنها می‌دانند که تنوع شغلی و بازار کار در اصفهان بسیار است؛ بنابراین به سراغ برخی مشاغل اصلاً نمیرن. این عدم تمایل ممکن است از نظر اونها برخی مشاغل پست باشن و در شأن آنها نباشند و یا آنقد دشوارند که نمی‌تونند انجام بدن یا دشواری اون رو به تن بخرند».

روایت‌ها و شبکه‌ها در علل بسیار مهمی در مهاجرت به استان اصفهان است. شبکه‌ها سبب جذب دوست، آشنا، فامیل، همشهری، هم‌ولایتی و ... می‌شود و روایت‌ها تصویر روایی و مثبتی از مقصد به مهاجران مخابره می‌کند. بر همین اساس، کارشناس دیگری درباره اهمیت روایت‌ها، شبکه‌ها و تأثیر آن بر مهاجرت بیان کرد:

«روایت‌ها می‌توانند نگاه فرد را نسبت به مقصد و حتی مبدأ تغییر دهند، کشش عجیب نسبت به مقصد پیدا کند و نسبت به مبدأ زده شود. مهاجران با شنیدن تعابیر و تعاریف مختلف از مقصد شروع به تصویرسازی و رویابافی از زندگی آینده خود در آنجا می‌کنند و همین امر در کنار سایر شرایط می‌تواند دلیل و علت مهمی برای مهاجرت آنان به اصفهان باشد. کمتر کسی را از میان مهاجران می‌توان پیدا کرد که در اینجا دوست و آشنا نداشته باشد و تنها باشد. این نشان می‌دهد که مهاجران با حضور دوستان و آشنایان خود زیست راحت‌تری را تجربه خواهند کرد و در برابر تهدیدات احتمالی مقاوم‌تر خواهند بود».

مقوله‌هایی که در مقوله اصلی دافعه‌ها قرار گرفت، دافعه‌های محیطی و اقلیمی مبدأ، رهاشدگی و عدم نظارت بر مناطق مرزی، شرایط نامساعد داخلی افغانستان، تمایزها و تعارض‌های فرهنگی اصفهان با مهاجران است. یکی از کارشناسان درباره اثر دافعه‌های محیطی درباره مهاجران افغانستانی بیان کرد:

«تغییرات اقلیمی و خشکسالی یک پدیده جهانی است و کشورهایی مانند افغانستان به‌دلیل دوری از آب‌های آزاد و محصوریت در خشکی و همچنین، قرارگیری در مدار جنب حاره‌ای تأثیر بیشتری می‌پذیرد و همین امر روند مهاجرتی را در آن سریع‌تر می‌کند. به تبع این بحران، حجم بسیاری از مهاجران آنان به سمت ایران و استان اصفهان کشیده می‌شوند».

همان‌طور که ملاحظه می‌شود، شرایط علی در مهاجرت خارجی شهروندان افغانستانی به استان اصفهان در سه مقوله اصلی جاذبه‌های مقصد، روایت‌ها، شبکه‌ها و دافعه‌ها کدگذاری و استخراج شده است.

شرایط زمینه‌ای

دسته دیگر مقوله‌ها از نوع شرایط زمینه‌ای است. شرایط زمینه مجموعه‌مشخصه‌های ویژه‌ای است که به پدیده مدنظر دلالت می‌کند؛ یعنی محل حوادث و وقایع متعلق به پدیده. زمینه نشان‌دهنده مجموعه‌شرایط خاصی است که در آن راهبردهای عمل/تعامل صورت می‌پذیرد. در این پژوهش به تعداد ۲۰ کد باز مقوله‌ها از نوع شرایط زمینه‌ای ۲ شناسایی شد و مقوله‌های «تغییر شرایط در مبدأ»، «انتظار زیست ارزان در مقصد» به منزله شرایط زمینه در نظر گرفته شده است. **جدول (۳)** شرایط زمینه‌ای را براساس کدهای باز، مقوله‌های خرد، مقوله‌های اصلی و ابعاد پارادایمی نشان می‌دهد.

جدول ۳: مقوله‌های شرایط زمینه‌ای

Table 3: Categories of background conditions

ابعاد پارادایم	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های خرد	کدهای باز
شرایط زمینه‌ای	تغییر شرایط در مبدأ	ناتوانی در بازگشت به مبدأ	۳
		تغییر انتظارات و ارزش‌ها	۴
	انتظار زیست و سکونت ارزان در مقصد	زیست ارزان و مقرون به صرفه بودن فعالیت گروهی	۵
		پتانسیل بالای فعالیت در مشاغل غیررسمی	۴
		سهولت سکونت	۴

منبع: یافته‌های پژوهش (۱۴۰۲)

اولین مقوله از نوع مقوله‌های شرایط زمینه‌ای تغییر شرایط در مبدأ نام‌گذاری شده که از دو مقوله ناتوانی در بازگشت به مبدأ و تغییر انتظارات و ارزش‌ها تشکیل شده است. شرایط کشور مبدأ در طول دوره‌های مختلف درگیر نوسان‌های سیاسی، امنیتی و حاکمیتی بوده است. این نوسان‌ها منجر به تمایل نداشتن بسیاری از مهاجران در بازگشت به کشور خود شده است. بسیاری از آنان علاوه بر نداشتن تمایل و ناتوانی در بازگشت در تلاش هستند که بستگان و نزدیکان خود را به مهاجرت ترغیب کنند. همین موضوع امکان بازگشت آنان به کشور مبدأ را بسیار دشوار کرده است؛ برای مثال، یکی از متخصصان اینگونه بیان می‌کند:

«شرایط در کشور مبدأ جوری پیش میره که کمتر کسی از مهاجران می‌خواهد، می‌تواند و تمایل دارد، برگردد. روزانه اخبار بسیار متفاوتی از تغییرات در کشور افغانستان شنیده می‌شود. برخی مهاجرت کرده‌اند، شرایط متفاوت و تجربه زیسته متفاوتی داشته‌اند؛ اما تصور اینکه بخواهند برگردند و در کنار محیط بسته فرهنگی این تغییرات در ناامنی ذهنی و روانی آنان اثر بگذارد، واهمه دارند و برنمی‌گردند».

انتظار زیست و سکونت ارزان در مقصد مقوله اصلی دیگر استخراج شده از نظرهای کارشناسان است که از سه مقوله خرد زیست ارزان و مقرون به صرفه بودن فعالیت گروهی، پتانسیل بالای فعالیت در مشاغل غیر رسمی و سهولت سکونت تشکیل شده است. زیست ارزان برای بسیاری از مهاجران می‌تواند در بخش‌های مختلف صورت گیرد. سکونت و پذیرش مسئولیت نگهداری در باغ‌ها، ساختمان‌های نوساز، کارگاه‌ها، ساختمان‌های مخروبه، سکونت چندخانواری در یک واحد و ... هزینه‌های اسکان و سکونت را کاهش داده است. بسیاری از مهاجران با یک مقایسه

تطبیقی شرایط سکونت در استان اصفهان را بسیار مناسب‌تر از زیست در مبدأ می‌دانند و برای آن تلاش می‌کنند؛ برای مثال، نظر یکی از کارشناسان در این خصوص اینگونه است:

«من در یک رستوران یک خانم افغانستانی را دیدم که دیگ‌های سنگین جابه‌جا می‌کرد و به اندازه ۳ نفر کار می‌کرد. ازش پرسیدم چقدر حقوق می‌گیری؟ گفت ۵ میلیون تومان. گفتم این همه کار با این حقوق؟ گفت بله، من با ۸ تا بچه و شوهرم که بناست در ماه حقوق و درآمد خوبی داریم و زندگیمون بد نیست. شما حساب کنید در یک خانواده ده نفر کار کنند و اگر هرکدام ماهیانه ۵ میلیون تومان درآمد داشته باشند، یعنی این خانواده ماهیانه بالای ۵۰ میلیون تومان درآمد دارند و این از وضعیت درصد بسیار زیادی از خانواده‌های ایرانی بالاتر است؛ بنابراین فعالیت‌های آزادانه در شهر و تنوع شغلی در اصفهان در ماندگاری آنها مؤثر است. اداره زندگی آنان با تعداد بچه‌های بالا امکان‌پذیر است و همین امر به آنها اجازه می‌دهد که فعالیت‌های شغلی را راحت و با هزینه کمتر انجام دهند. سکونت آنها نیز بسیار متفاوت است و به طرق مختلف به دنبال کاهش هزینه‌های سکونت هستند. از نگهداری گرفته تا سکونت به صورت چندخانواری در یک واحد».

بنابراین شرایط زمینه‌ای مهاجرت به استان اصفهان را می‌توان در دو مقوله اصلی، پنج مقوله فرعی و بیست کد باز دسته‌بندی و تعریف کرد.

شرایط مداخله‌گر

نوع دیگر مقوله‌ها را می‌توان شرایط مداخله‌گر نامید. این نوع مقوله‌ها را می‌توان در دو دسته مقوله‌های اصلی «گمنامی» و «حمایت سرمایه‌گذاران از حضور مهاجران» دسته‌بندی کرد. شرایط مداخله‌گر شرایط ساختاری است که به پدیده مدنظر تعلق دارد و بر راهبردهای عمل/تعامل اثر می‌گذارد. آنها راهبردها را درون بستر خاصی محدود یا تسهیل می‌کنند. این شرایط عبارت است از زمان، فضا (مکان)، فرهنگ، پایگاه اقتصادی، سطح تکنولوژی، شغل، سن، جنسیت، تاریخچه و وقایع. همه شرایط درباره همه موارد صدق نمی‌کند و این به خود محقق بستگی دارد که تشخیص دهد از کدام یک در تحلیل‌های خود باید استفاده کند. این نوع مقوله‌ها در مجموع، ۱۹ کد باز را به خود اختصاص داده است.

جدول ۴: مقوله‌ها از نوع شرایط مداخله‌گر

Table 4: Categories of intervening conditions

تعداد کدهای باز	مقوله‌های خرد	مقوله‌های اصلی	نوع مقوله
۴	گمنامی	گمنامی	۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹
۳	حمایت و سود سرمایه‌داران از مهاجران	حمایت سرمایه‌گذاران از حضور مهاجران	

منبع: یافته‌های پژوهش

اولین مقوله اصلی از این نوع را که از میان نظرهای کارشناسان استخراج شد، می‌توان گمنامی نامید. گمنامی به این موضوع اشاره دارد که نظارت اجتماعی بر فرد مهاجر بسیار کم است و این شرایط به او این امکان را می‌دهد تا آزادانه تر رفتار کند و این آزادی عمل ممکن است در مسیرهایی پیش رود که منافع و امنیت جامعه میزبان را تهدید یا

به چالش بکشد. گمنامی بسیاری از مهاجران را به سمت شهرهای بزرگ می‌کشاند تا بتوانند برخی از فعالیت‌هایی را که در عرف و جامعه خود امکان انجام آن را نداشتند با آزادی بیشتری انجام دهند. شناخته بودن یک نظارت بازدارنده است که فرد گمنام آن را احساس نمی‌کند. این موضوع در کلانشهرها و شهرهای بزرگ نمود بیشتری پیدا می‌کند؛ بنابراین می‌توان گفت که گمنامی یکی از شرایط مداخله‌گری است که می‌تواند در مهاجرت بین‌المللی دخیل باشد. در این خصوص یکی از متخصصان بر این باور است که:

«در فرهنگی دیگر مانند آبرومداری، محافظه‌کاری و سخت‌گیری باعث می‌شود که آنها زیاد به سمت آسیب نروند؛ چون برای آنها پیامدهای مختلفی ممکن است به همراه داشته باشد؛ اما یک مهاجر افغانستانی به دلیل ماهیت گمنامی و بی‌تعلقی که نسبت به شهر دارد زیاد به دنبال نگرانی پیامدهای اجتماعی-فرهنگی آن نیست. یک اصفهانی به شهر، گروه، محله، خیابان، خانواده تعلق داشته باشد و همین تعلق باعث می‌شود که به سمت خیلی از آسیب‌ها کشیده نشوند؛ البته که عوامل دیگر در کشش به سمت آسیب نقش دارند؛ اما اینجا ما در یک محیط مقایسه‌ای بین جامعه مهاجر و ساکنین اصفهان صحبت می‌کنیم؛ بنابراین یک مهاجر افغانستانی ماهیت گمنامی و بی‌هویتی بسیار زیاد است».

دومین مقوله از شرایط مداخله‌گر در روند مهاجرتی به استان اصفهان حمایت و رضایت ضمنی سرمایه‌داران از مهاجرت خارجی‌هاست. حمایت سرمایه‌گذاران و تولیدکنندگان از مهاجران به طرق مختلف نیروی مداخله‌گر قوی برای مهاجرت و ماندگاری مهاجران در استان اصفهان است. بر همین اساس، مقوله «حمایت و سود سرمایه‌گذاران از مهاجران» به عنوان یک مقوله مهم در نظر گرفته شد. نظر یکی از کارشناسان در این خصوص اینگونه است که:

«ببینید باید سود حاصل از حضور مهاجرین برای سرمایه‌داران و تولیدکنندگان و فعالین بازار مسکن را جدی بگیریم. شاید یکی از عوامل عمده‌ای که در روند مهاجرتی اصفهان نقش مداخله‌ای پررنگی دارد و کسی به آن توجه نمی‌کند، همین سود سرمایه‌داران است. خانواده بنده برای اینکه هزینه کمتری برای کارهای ساختمانی خود پرداخت کنند، به دنبال کارگران خارجی هستند که با پول کمتر کار بیشتری انجام می‌دهند و این پدیده یک رضایت نسبی را نصیب خانواده من می‌کند. شما همین موضوع را در تمام صنایع می‌توانید به‌وفور مشاهده کنید».

راهبردها

راهبردها مبتنی بر عمل/تعامل‌هایی برای کنترل، اداره و برخورد با پدیده مدنظر هستند. راهبردها مقصود داشته، هدفمند بوده است و به‌دلیلی صورت می‌گیرند. در عین حال، ممکن است برای هدف‌هایی صورت پذیرند که مربوط به پدیده نباشد؛ اما به هر حال، پیامدهایی را برای پدیده دربردارد. همواره شرایط مداخله‌گری نیز حضور دارد که راهبردها را سهولت می‌بخشد یا آن را محدود می‌کند. بر مبنای تحلیل داده‌های پژوهش حاضر «جهت‌دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه»، «اولویت دادن به پژوهش و آموزش مهاجرتی» و «بازنگری در قوانین و نظارت» راهبردهای مدیریت جمعیت و مهاجرت در استان اصفهان هستند. هرکدام از این راهبردها مقوله‌های فرعی دیگر و در مجموع، ۴۹ کد باز است که در جدول (۵) آمده است.

جدول ۵: مقوله‌ها از نوع راهبردها

Table 5: Categories of strategies

ابعاد پارادایم	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های خرد	کدهای باز
راهبردها	جهت دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه	افزایش تعلق فرهنگی و مکانی مهاجران	۴
		مشوق‌ها و تنبیهات لازم برای مدیریت مهاجرت	۴
		بسترسازی مشارکت فعال مهاجران در توسعه	۶
	اولویت‌دادن به پژوهش و آموزش مهاجرتی	اولویت‌دادن به پژوهش و پایگاه داده مهاجرتی	۷
		آموزش و آماده‌سازی مهاجران برای ورود به جامعه	۴
	بازنگری در قوانین و نظارت	بازنگری در قوانین مهاجرتی	۸
		بازنگری در قوانین مالیات و یارانه‌ها	۵
		نظارت بر اجرای قانون مهاجرتی	۵
		استمرار در نظارت	۷

منبع: یافته‌های پژوهش (۱۴۰۲)

اولین مقوله اصلی از نوع راهبردها جهت‌دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه است که از مقوله‌های خرد افزایش تعلق فرهنگی و مکانی مهاجران، مشوق‌ها و تنبیهات لازم برای مدیریت مهاجرت و بسترسازی مشارکت فعال مهاجران در توسعه تشکیل شده است. منظور از جهت‌دهی مهاجران به مشارکت آگاهانه و مسئولانه این است که با استفاده از یک برنامه‌ریزی مناسب و اهرم‌های قانونی-فرهنگی-اقتصادی لازم در راستای افزایش تعلق مهاجران در ارتباط با جامعه میزبان، فرهنگ، زیرساخت، شهر و طبیعت اقدام شود. این اهرم‌ها می‌توانند تشویق‌کننده یا بازدارنده باشند. همچنین، اهرم‌ها وضعیت عملکردی هر مهاجر را به او اطلاع داده است تا در جریان کم و کیف فعالیت خود قرار گیرد و در صورت نیاز اصلاح و یا تشویق شود؛ برای مثال، نظر یکی از متخصصان درباره افزایش تعلق فرهنگی و مکانی مهاجران اینگونه است:

«اینکه مهاجران احساس کنند فعالیت‌های مثبت و سازنده آنها دیده می‌شود و منجر به ارتقا کیفیت زندگی آنان می‌شود، می‌تواند در مشارکت مهاجران تأثیرگذار باشد. درواقع، تعریف چنین مکانیزمی می‌تواند مشارکت مسئولانه و سازنده مهاجران را به همراه داشته باشد. همه ما آدم هستیم و نیازمند به اینیم که دیده بشیم. فعالیت‌مون دیده بشه، برای عملکرد مثبتمان ارج نهاده بشه و این ما را مصمم‌تر می‌کند تا در تعامل، مشارکت فعالانه و پیشگیری از بروز تعارضات عمل کنیم. یکسری سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی باید صورت پذیرد تا تعلق گروهی و تعلق اجتماعی-فرهنگی مهاجران بیشتر شود. شبکه‌های فعال اجتماعی در اصفهان باید به دنبال جذب فرهنگ‌های موجود در استان باشند و از طرد آنها به شدت خودداری کند. این تعلق چسب اجتماعی جامعه را بیشتر می‌کند و تعاملات مناسب را گسترش می‌دهد».

یکی از موضوع‌های بسیار مهمی که در امر برنامه‌ریزی، مدیریت و آینده‌نگری جمعیت بسیار حائز اهمیت است، پژوهش در این حوزه است. شناخت و بررسی تمام مشخصات مهاجران، تعداد آنها، خصوصیات فرهنگی، پایگاه اجتماعی-اقتصادی و بسیاری از اطلاعات مهم دیگر باید با یک پژوهش عمیق، درست و مدون صورت گیرد تا بتوان بر مبنای آن روندهای آینده رشد جمعیتی و وضعیت مهاجرتی را پیش‌بینی و در نهایت، مدیریت جمعیت را به شکل مناسب پیاده کرد؛ بنابراین دومین مقوله از نوع راهبردها و استراتژی‌ها اولویت‌دادن به پژوهش و آموزش مهاجرتی

است که از مقوله‌های خرد اولویت دادن به پژوهش و پایگاه داده مهاجرتی، آموزش و آماده‌سازی مهاجران برای ورود به جامعه تشکیل شده است. پژوهش در زمینه مهاجرت و جمعیت و شناسایی چالش‌ها و فرصت‌های آن می‌تواند چشم‌انداز شفاف‌تری از وضعیت جمعیتی و روند آن را به ما نشان دهد.

در کنار پژوهش آموزش، مقوله بسیار مهمی در فرآیند پذیرش مهاجران است. بر همین اساس، یکی از کارشناسان بر این باور است که از جمله مواردی که نیاز آن به شدت احساس می‌شود، خلأ آموزش مهاجران است. بدون آموزش نباید انتظار داشت که مهاجران بتوانند به صورت فردی بسیاری از الزام‌های زندگی را در یک جامعه پویا یاد بگیرند و رعایت کنند.

«آموزش بحث بسیار مهمیه در مورد مهاجران. مهاجران نیاز دارند قبل از ورود به جامعه با یکسری قوانین و فرهنگ و آداب و رسوم عقاید آنان آشنا بشوند و خودشان را با آن وفق بدن یا احترام بگذارند. ما الان در برخی از مناطق اطراف اصفهان که می‌گردیم و رصد می‌کنیم می‌بینیم بسیاری از رفتارها به خاطر سود برداشت از فرهنگ جامعه میزبان اتفاق می‌افتد و آنها ذهنیت درستی نسبت به برخی موضوعات ندارند؛ بنابراین مهاجران باید آموزش ببینند. آموزش بهداشتی، آموزش فرهنگی، آموزش قانونی خیلی مهمه. مهاجران در بسیاری از مواقع از تبعات کارشان بی‌خبرند و گرفتار می‌شوند».

موضوع مهم دیگری که باید در مواجهه با مهاجران خارجی صورت پذیرد، بازنگری در قوانین و نظارت است. قوانین موجود کشور با وضعیت مهاجرت تطابق زیادی ندارد و نمی‌تواند تمام ابعاد این پدیده پیچیده را پوشش دهد. قوانین، نظارت بر اجرای قوانین، قوانین مرتبط با مالیات و یارانه‌ها و در نهایت، استمرار در این نظارت نیازمند یک بازنگری علمی و متناسب با وضعیت روند مهاجرت است. بر همین اساس، یکی از کارشناسان درباره اهمیت بازنگری در قوانین تأکید داشت:

«در کشور ما قواعد و قوانین محکم برای ورود به کشور وجود ندارد و دستورالعملی خاصی برای اقامت وجود ندارد. محل اقامت آنها نامشخص است ... آزمایشات پزشکی و چک بیماری بین آنها وجود ندارد که ممکن است شیوع پیدا کند و قوانین بهداشتی گذاشته شود. کد اختصاصی آنها متناسب با محل اقامت و فعالیت آنها در نظر گرفته شود و در موعد تمام شدن تاریخ اعتبار کد، پیگیر نظارت بر او باشیم».

همچنین، کارشناس دیگری درباره اصلاح قوانین مالیاتی اذعان داشت:

«امروزه بسیاری از کشورهای جهان برپایه مالیات اداره و مدیریت می‌شوند. در واقع، مالیات می‌تواند دولت را پاسخگو و مردم را سهیم در توسعه و نگهداری از جامعه و کشور کند. ما در طول دوران گذشته تاکنون مکانیزم دریافت مالیات از مهاجران را نداشتیم و هزینه زیست آنان بر دوش ملت ایران بوده است؛ بنابراین ما نیاز جدی به بازنگری در قوانین مالیاتی و شفافیت عملکرد مالی از طرف مهاجران هستیم».

پیامدها

پیامدها نتایج و حاصل عمل/تعامل‌ها یا راهبردهاست. پیامدها را همواره نمی‌توان پیش‌بینی کرد و همان‌هایی نیست که افراد قصد آن را داشته‌اند. پیامدها ممکن است حوادث و اتفاق‌ها باشد، شکل منفی به خود بگیرد، واقعی یا ضمنی باشد و در حال یا آینده به وقوع بپیوندد. همچنین، این امکان وجود دارد که آنچه در برهه‌ای از زمان پیامد است در زمانی دیگر به بخشی از شرایط و عوامل تبدیل شود. بر مبنای تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده با استادان، کارشناسان، متخصصان و فعالان حوزه مدیریت، جمعیت و مهاجرت عبارت است از: «پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی»،

«پیامدهای امنیت اقتصادی» و «پیامدهای امنیت زیست‌محیطی». هرکدام از این پیامدها شامل چند بُعد و در مجموع، ۱۰۶ کد باز است که در **جدول ۶** همراه با جزئیات آن آمده است.

جدول ۶: مقوله‌ها از نوع پیامدی

Table 6: Consequence type categories

Table 8: Consequence type categories			
ابعاد پارادایم	مقوله‌های اصلی	مقوله‌های خرد	کدهای باز
پیامدها	پیامدهای امنیت اقتصادی	قاچاق	۵
		افزایش هزینهٔ زیست و مدیریت در اصفهان	۱۲
		ناتوانی رقابت نیروی کار داخلی با مهاجران	۴
		تهدیدهای کلان اقتصادی	۳
	پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی	تعارض‌های فرهنگی	۷
		بی‌تعلقی	۴
		شبکه‌سازی و فعالیت شبکه‌ای	۷
		عادی‌شدن خشونت و تهدید جامعه	۶
		آسیب‌دیدگی و طرد اجتماعی	۷
		کودکان آسیب‌دیدهٔ امروز، تهدیدکنندگان اجتماعی فردا	۶
		برچسب‌ها و جبهه‌گیری در برابر آن	۷
		تحمیل فشار بر سیستم قضایی کشور	۵
		اقدام‌های تروریستی و ناامنی با جهت‌گیری و برنامه‌ریزی از خارج	۶
		استفادهٔ سیاسی از مهاجران	۴
	پیامدهای امنیت زیست‌محیطی	آلودگی محیطی و گسترش بیماری	۹
		کاهش زیست‌پذیری و فرار نخبگان	۴
		تشدید بحران‌های زیست‌محیطی با افزایش مهاجرت	۷
		ساخت‌وسازهای مخرب	۳

منبع: یافته‌های پژوهش (۱۴۰۲)

امنیت اقتصادی یکی از پیامدهای مهم مهاجرت است. ناامنی اقتصادی در صورت داشتن نیروی کار بومی مازاد از یک طرف و ورود بیش از حد مهاجران خارجی به صورت قانونی و غیرقانونی از طرف دیگر منجر به افزایش فقر و ناتوانی در تأمین نیازمندی قشر کارگر بومی می‌شود. فقیرتر شدن نیروی کار بومی و افزایش هزینه‌های زیست در سطح‌های مختلف شهری و حاشیه‌های آن رفاه و کیفیت زیست را به شدت متأثر می‌کند و احتمال خطر انجام دادن فعالیت‌های غیررسمی و خطرناک را افزایش می‌دهد. براساس نظر متخصصان و مصاحبه‌های انجام‌شده چهار پیامد قاچاق، افزایش هزینه‌های زیست و مدیریت در اصفهان، ناتوانی رقابت نیروی کار داخلی با مهاجران و تهدیدهای کلان اقتصادی از جمله پیامدهای اقتصادی مهاجرت در استان اصفهان است. در این خصوص یکی از متخصصان اینگونه بیان می‌کند:

«اصلاً کارگران داخلی نمی‌توانند با کارگران مهاجر رقابت کنند. هزینه‌های کارگر ایرانی بسیار بیشتر است. کارگر ایرانی به عنوان سرپرست خانوار باید به تنهایی کار کند تا تمام هزینه‌های زندگی را پرداخت کند. به همین دلیل، مزد روزانه او از یک قیمتی کمتر برای او نمی‌صرفد؛ اما کارگران خارجی با تعداد زیاد اعضای خانواده می‌توانند جبران کنند همه هزینه‌ها را بلکه بسیار بیشتر».

مقوله اصلی بعدی از نوع ابعاد پیامدی دسته‌بندی شده پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی مهاجرت است. این

پیامدها با وجود داشتن تأثیرهای دیگر، اثرهای اجتماعی-فرهنگی آنها بسیار پررنگ‌تر است؛ برای نمونه، بی‌تعلقی می‌تواند پیامدهای مختلف زیرساختی، اقتصادی، زیست‌محیطی و ... داشته باشد؛ اما این پیامد در زیرمجموعه پیامدهای اجتماعی-فرهنگی است.

این پیامدها عبارت است از: تعارض‌های فرهنگی، بی‌تعلقی، شبکه‌سازی و فعالیت شبکه‌ای، عادی‌شدن خشونت و تهدید جامعه، آسیب‌دیدگی و طرد اجتماعی، کودکان آسیب‌دیده، تهدیدکنندگان اجتماعی فردا، برچسب‌ها و جبهه‌گیری در برابر آن، تحمیل فشار بر سیستم قضایی کشور، اقدام‌های تروریستی و ناامنی با جهت‌گیری و برنامه‌ریزی از خارج، استفاده سیاسی از مهاجران و تلطیف فرهنگی با ارتباط خرده‌فرهنگ‌های داخلی. درباره اهمیت پیامدهای اجتماعی-فرهنگی و تعارض‌های فرهنگی یکی از متخصصان بر این باور است که:

«تعارضات شدید فرهنگی بین مهاجران خارجی و جامعه میزبان در اصفهان بسیار زیاد است و همین تعارضات باعث شده است که پیامدهای بسیار بیشتری به همراه داشته باشد. از مسائل اخلاقی، اعتیاد، مواد مخدر، درگیری و ... پیامدهایی است که مهاجران افغانی می‌توانند با خود به شهر اصفهان بیاورند. زندگی و فرهنگ اصفهان یک سبک زندگی محافظه‌کارانه است که وارد درگیری، خشونت نمی‌شوند؛ اما یک مهاجر افغانستانی اینگونه نیست و با سهولت بیشتری به سمت فعالیت‌های پرخطر می‌رود».

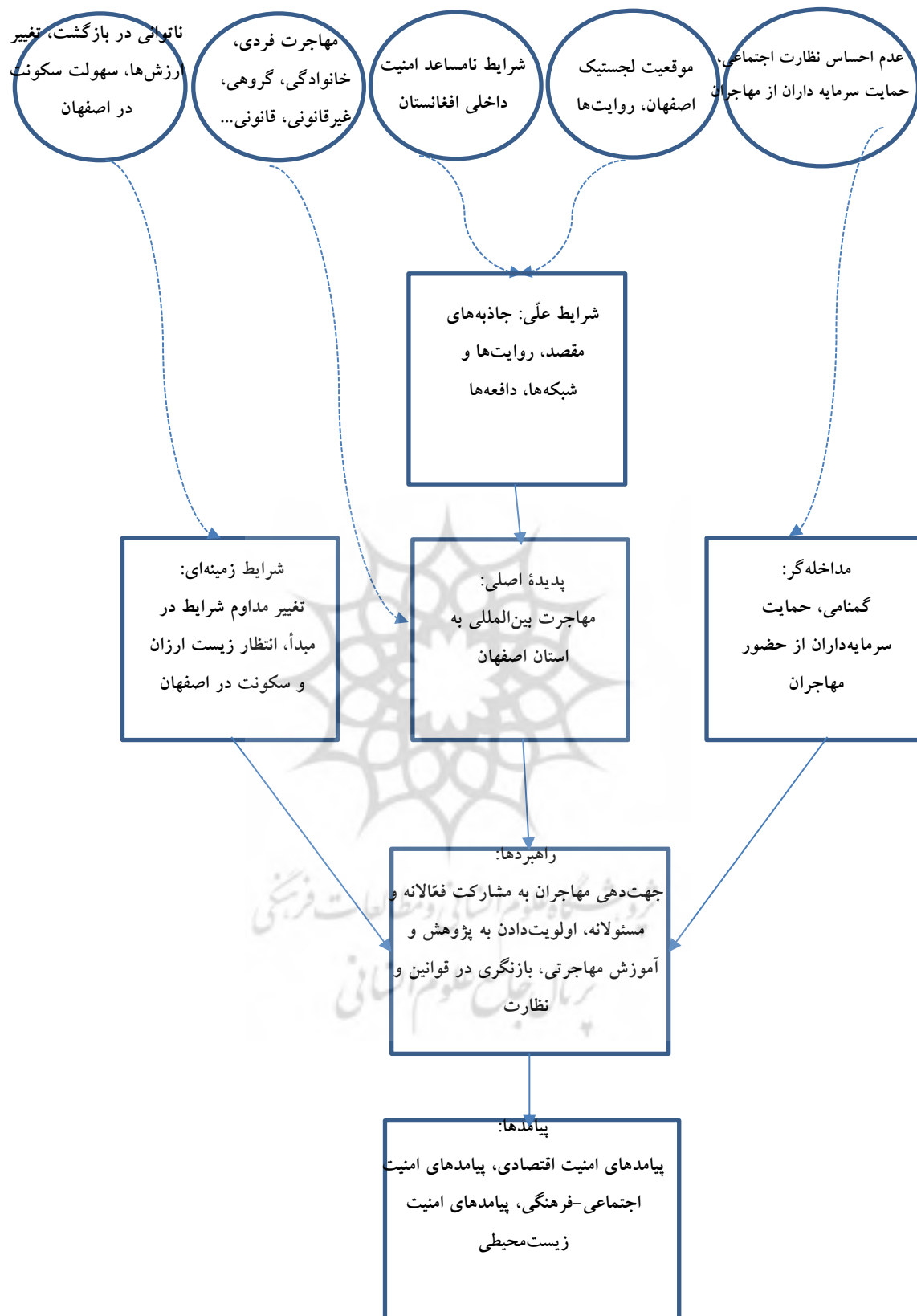
همچنین، درباره اهمیت شبکه‌سازی و ماهیت فزاینده آن در ایجاد جرم و آسیب یکی از کارشناسان چنین بیان می‌کند: «ماهیت شبکه بودن از این منظر اهمیت دارد که تأثیرات شبکه در آسیب‌های اجتماعی بسیار بیشتر است و به سهولت گسترش پیدا می‌کند و بر امنیت ما تأثیر داشته و بسیاری از آسیب‌ها منشأ گروهی و خانوادگی دارند. به این دلیل که بسیاری از مهاجران خانوادگی مهاجرت کرده‌اند؛ بنابراین باید تا حد امکان از شکل‌گیری شبکه‌های آسیب‌زا در بین جامعه مهاجر جلوگیری کرد و در صورت وجود آنها را هرچه سریع‌تر شناسایی و مدیریت کرد».

پیامدهای امنیت زیست‌محیطی نیز می‌تواند جامعه میزبان را در استان اصفهان تهدید کند. براساس مصاحبه‌های صورت گرفته از استادان، کارشناسان و فعالان حوزه جمعیت پیامدهای زیست‌محیطی در چهار مقوله خرد تقسیم‌بندی می‌شود: آلودگی محیطی و گسترش بیماری، کاهش زیست‌پذیری و فرار نخبگان، تشدید بحران‌های زیست‌محیطی با افزایش مهاجرت و ساخت‌وسازهای مخرب.

در همین زمینه یکی از کارشناسان اینگونه بیان می‌کند:

«بنده خودم در منطقه‌ای زندگی می‌کنم (زنبدیه) که مهاجران بسیاری دارد. مهاجران به لحاظ بهداشتی وضعیت اصلاً جالبی ندارند. اگر وارد منازل آنان شویم، می‌بینیم که بهداشت محیط مسکونی آنان بسیار ضعیف است و به دلیل عادت‌هایی که در اثر جنگ و ناامنی دارند، بهداشت برایشون معنا پیدا نمی‌کند و آن عادت‌ها در ایران ادامه دارد و با افزایش فعالیت آنان در بحث زباله‌گردی و بازیافت و مشاغل آلوده دیگر، همه این موارد باعث انتشار ویروس‌هایی شده و اگر توجه کنید، طبق آماری که چند سال قبل اعلام شد، بیماری‌هایی مثل هپاتیت، زیگیل تناسلی و سایر موارد می‌تواند آثار محیط‌های آلوده باشد که برای خانم‌ها اتفاق افتاده و باعث انتشار آن شده است. یکی از دوستان پزشک است. ایشان بیان کردند که ما آنقدر مراجعه‌کننده مهاجر به دلیل بیماری‌های مقاربتی و بیماری‌هایی که با یک آموزش ساده می‌توان جلوی آن را گرفت، داریم که هر روز بیشتر می‌شود».

مدل پارادایمی

شکل ۱: نمودار نظریه محدود به واقعیت خاص، مهاجرت منطقه‌ای به استان اصفهان (یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۲)

Figure 1: Diagram of theory limited to specific reality, regional migration to Isfahan province

نتیجه‌گیری

مهاجرت پدیده‌ای بسیار مهم است که با نیروی‌های مختلفی مانند سیاست، اقتصاد، بازار کار و ... هدایت می‌شود. تفاوت سطح رفاه، اقتصاد، بازار کار، آزادی سیاسی در کشورهای مختلف انگیزه‌ای را برای افراد ایجاد می‌کند تا برای دستیابی به آن مهاجرت کنند. مهاجرت چالش‌ها، تهدیدها و فرصت‌هایی را برای کشور پذیرنده فراهم می‌کند. وظیفه سیاست‌گذاران غلبه بر چالش‌ها، کاهش تهدیدها و استفاده از فرصت‌هاست. برای دستیابی به این مهم پژوهش‌های عمیق و بدون سوءگیری لازم است. بر همین اساس، پژوهش حاضر با هدف مطالعه علل و پیامدهای مهاجرت خارجی به استان اصفهان صورت پذیرفت. مهاجرت‌های خارجی به استان اصفهان به دلایل متنوع صورت می‌پذیرد و این وضعیت به شکل روندی ادامه‌دار تداوم دارد. مهاجرت به استان اصفهان به بیشتر شکل‌های مهاجرتی مانند فردی، خانوادگی، قانونی، غیرقانونی، کوتاه مدت، بلندمدت، اقامت دائم و ... شکل می‌گیرد. دلایل مهاجرت را می‌توان در شرایط ناپایدار سیاسی، اقتصادی، درآمدی، رفاهی، آموزشی، فرهنگی مبدأ از یک طرف و شرایط به نسبت مناسب‌تر کاری، درآمدی، رفاهی، فرهنگی، آموزشی در استان اصفهان به عنوان مقصد مهاجرت عنوان کرد. عوامل دیگری نیز به عنوان عوامل زمینه‌ای و عوامل مداخله‌گر در روند مهاجرت و تشدید آن مؤثر است. همه این عوامل منجر به تشدید مهاجرت خارجی به سمت استان اصفهان شده است و تداوم آن را تقویت می‌کند. مسئله‌ای که در اینجا بسیار حائز اهمیت است، پیامدهای مختلف پدیده مهاجرت است. پیامدهایی که می‌تواند علاوه بر امنیت اجتماعی-فرهنگی، امنیت اقتصادی و زیست محیطی جامعه میزبان را متأثر کند و آن را به چالش بکشد. پیامدهایی که در قالب قاچاق، افزایش هزینه زندگی در استان، بیکاری بیشتر کارگران بومی و ناتوانی رقابت با مهاجران خارجیو، بحث انتقال ارز و دارایی به کشور مبدأ می‌تواند تهدیدهایی باشد که امنیت اقتصادی به‌ویژه قشر کم‌درآمد و کارگر جامعه را به خطر بیندازد. دلیل تأکید بر قشر کم‌درآمد و کارگر این است که آنان به دلیل فقر و بیکاری مستعد انجام دادن فعالیت‌های با خطر بالا هستند و این موارد می‌تواند در کنار عوامل دیگر آنان را به سمت دزدی، خشونت، روسپی، قاچاق، کودکان کار و ... بکشاند. علاوه بر پیامدهای امنیت اقتصادی می‌توان تعارض‌های فرهنگی بین جامعه میزبان و مهاجر، بی‌تعلقی، شبکه‌سازی و فعالیت شبکه‌ای، عادی شدن خشونت، برچسب‌گذاری و طرد اجتماعی، اقدام‌های تروریستی و ناامنی با جهت‌گیری از دشمنان خارجی را به عنوان پیامدهای امنیت اجتماعی-فرهنگی مهاجرت به استان اصفهان برشمرد. پیامدهای زیست محیطی نیز با سرایت بیماری‌ها، کاهش زیست‌پذیری، تشدید بحران‌های آبی و محیطی و ساخت‌وسازهای مخرب حاشیه شهر گسترش می‌یابد؛ بنابراین برای کاهش این چالش‌ها به نظر می‌رسد که ابتدا باید بستر را برای پژوهش‌های لازم در این حوزه فراهم کرد و متناسب با ظرفیت و نیاز کشور مهاجر پذیرفت. قبل از اجازه ورود آموزش‌های لازم در قالب کمپ‌های مرزی ارائه شود؛ مانند آموزش‌های بهداشتی-سلامت، فرهنگی، قانونی، اجتماعی و سپس اجازه ورود داد. در کنار موارد یادشده ضعف قانونی و نظارتی ما نیز مشهود است. بازنگری دقیق در قوانین مهاجرتی به همراه نظارتی که از پشت مرز شروع شده است تا درون زندگی و سطح شهر به صورت مستمر ادامه‌دار باشد، می‌تواند بسیاری از چالش‌ها را مدیریت و کنترل کند.

نتایج پژوهش حاضر با پژوهش **اختیاری امیری و همکاران (۱۳۹۷)** هم‌راستاست. پیامدهای امنیتی متنوعی را می‌توان برای مهاجرت متصور شد و این پیامدها در صورت ضعف نظارتی گسترده‌تر خواهد بود. همچنین، نتایج پژوهش **ذوالفقاری (۱۳۹۶)** تأیید کننده نتایج پژوهش حاضر است و این پژوهش تأثیرهای امنیت فرهنگی-اجتماعی، امنیت سیاسی، امنیت اقتصادی و امنیت زیست محیطی را برای مهاجرت به ایران نتیجه‌گیری کرده است. **زرقانی و موسوی (۱۳۹۱)** پیامدهای مهاجرت را در امنیت ملی متناقض‌نما می‌دانند و بیان می‌کنند که مثبت یا منفی بودن این پیامدها به سیاست‌ها، برنامه‌ها و استراتژی کشورهای میزبان بستگی دارد. **Koczan et al. (2021)** نیز پیامدهای متفاوتی را برای مهاجرت بیان کرده‌اند. براساس این مطالعه با سیاست درست می‌توان چالش‌های مهاجرتی را به فرصت تبدیل کرد و ارتباطات بین‌المللی را گسترش داد.

منابع

- استراوس، انسلم، و کربین، جولیت (۱۳۹۵). *مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تولید نظریه زمینه‌ای* (ابراهیم افشار، مترجم). نشر نی.
- اختیاری امیری، رضا، رفیع، حسین، و عارفی، عصمت (۱۳۹۷). مهاجران خاورمیانه‌ای و امنیت اروپا. *فصلنامه مطالعات روابط بین‌الملل*، ۱۱ (۴۲)، ۷۳-۱۰۱. <https://sanad.iau.ir/Journal/prb/Article/1066470>
- بوزان، باری (۱۴۰۱). *مردم، دولت‌ها و هراس*. پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ذوالفقاری، حسین (۱۳۹۶). تأثیر مهاجرت غیرقانونی بر امنیت مرزهای (مطالعه موردی: مرزهای جنوب شرق کشور). *پژوهشنامه مطالعات مرزی*، ۵ (۳)، ۱۲۷-۱۶۲. <https://sid.ir/paper/519458/fa>
- رضایی، مریم، و صادقی، رسول (۱۴۰۰). *سودای مهاجرت: تمایل ایرانی‌ها به مهاجرت و عوامل تعیین‌کننده آن*. *دوفصلنامه پژوهش‌های جامعه‌شناسی معاصر*، ۱۰ (۱۸)، ۳۵-۶۲.
- <https://doi.org/10.22084/csr.2021.21216.1772>
- زرقانی، سیدهادی، و موسوی، سیده‌زهرا (۱۳۹۱). مهاجرت‌های بین‌المللی و امنیت ملی. *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۱۶ (۵۹)، ۷-۲۶. https://quarterly.risstudies.org/article_3026.html
- شهبازیان، سعید، صادقی، رسول، و رضایی، مریم (۱۴۰۰). تحقیقات مهاجرت داخلی در ایران: مرور حیطه‌ای. *نامه انجمن جمعیت‌شناسی ایران*، ۱۶ (۳۱)، ۳۴۳-۳۷۳. <https://doi.org/10.22034/jpai.2022.539684.1200>
- شیخ‌زاده، روح‌الله (۱۳۹۰). *بررسی چالش‌های امنیتی افغانستان در سال‌های ۲۰۰۱-۲۰۱۰ براساس مکتب کپنهاگ: با تأکید بر پشتون‌نویسم و طالبان‌نویسم* [پایان‌نامه منتشر نشده کارشناسی ارشد]. دانشگاه اصفهان.
- صادقی، رسول (۱۴۰۱). *بیکاری، توسعه نابرابر منطقه‌ای و الگوهای فضایی مهاجرت داخلی در ایران*. *انحرافات و مسائل اجتماعی*، ۲ (۳)، ۶۵-۴۱. <https://risi.ihss.ac.ir/Article/38107>
- محمودیان، حسین، و قاسمی اردهایی، علی (۱۳۹۲). *بررسی وضعیت مهاجرت و شهرنشینی در ایران*. صندوق جمعیت سازمان ملل متحد.

<https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Internal-migration.pdf>

مشفق، محمد (۱۴۰۱). مهاجرت‌های داخلی و امنیت اجتماعی: مطالعه رابطه الگوهای مهاجرت‌های داخلی و ضریب ناامنی محیط اجتماعی در ایران. *انحرافات و مسائل اجتماعی*، ۳(۱)، ۶۷-۹۶.

<https://risi.ihss.ac.ir/Article/36671>

References

- Bell, M., Charles-Edwards, E., Ueffing, P., Stillwell, J., UPiszewski, M., & Piszewski, D. (2015). Internal migration and development: Comparing migration intensities around the world. *Journal of Population and Development Review*, 41(1), 33-58. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00025>
- Bircan, T., Purkayastha, D., Ahmad-Yar, A.W., Lotter, K., Dello Iakono, C., Göler, D., Stanek, M., Yilmaz, S., Solano, G., & Ünver, Ö. (2020). *Gaps in migration research, review of migration theories and the quality and compatibility of migration data on the national and international level*. HumMingBird. <http://www.hummingbird-H2020.eu>
- Boyle, P. (2009). *Migration*. International encyclopedia of human geography.
- Buzan, B. (2022). *People states and fear*. Research institute of strategic studies. [In Persian].
- Buzan, B., WÄlver, O., & Wilde J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Lynne Rienner publishers.
- Coleman, D. (2006). Immigration and ethnic change in low fertility countries a third demographic transition. *Population and Development Review*, 32(3), 401-446. <https://www.jstor.org/stable/20058898>
- Cullen, F. T., & Wilcox, P. (2013). *The oxford handbook of criminological theory*. Oxford university press.
- Ekhtiari, R., Rafie, H., & Arefi, E. (2018). Middle eastern immigrants and europe security. *Research Letter of International Relations*, 42(11), 73-101. <https://sanad.iau.ir/Journal/prb/Article/1066470> [In Persian].
- Glaser, B. G. (1978). *Theoretical sensitivity*. Sociology press.
- Gu, H., Liu, Z., & Shen, T. (2020) Spatial pattern and determinants of migrant workers' interprovincial hukou transfer intention in China evidence from a national migrant population dynamic monitoring survey in 2016. *Space and Place*, 26(2), e2250. <https://doi.org/10.1002/psp.2250>
- Koczan, Z., Peri, G., Pinat, M., & Rozhkov, D. (2021). *The impact of international migration on inclusive growth: A review*. [IMF Working paper, 3]. <https://B2n.ir/wb5673>
- Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47-57. <https://www.jstor.org/stable/2060063>
- Lee, R., Tuljapurkar, S., & Edwards, R. D. (2010). Uncertain demographic futures and government budgets in the US. *Ageing in Advanced Industrial States: Riding the Age Waves*, 3, 79-100. https://doi.org/10.1007/978-90-481-3553-0_4
- Lichter, D. T., & De Jong, G. F. (1990). *The United States*. Greenwood Press.
- Mahmoudian, H., & Ghasemi Ardahai, A. (2012). *Studying the situation of migration and urbanization in Iran*. United nations population fund. <https://iran.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Internal-migration.pdf> [In Persian].
- Martínez-Filgueira, X., Peón, D., & López-Iglesias, E. (2017). Intra-rural divides and regional planning: An analysis of a traditional emigration region (Galicia, Spain). *European Planning Studies*, 25(7), 1237-1255. <https://doi.org/10.1080/09654313.2017.1319465>
- Moshfegh, M. (2022). Internal migration and social security: a study on relationship between internal migration patterns and social insecurity in Iran. *Research of Deviance and Social Problems*, 3(1), 67-96. <https://risi.ihss.ac.ir/fa/Article/36671> [In Persian].
- Rezaei, M., & Sadeghi, R. (2021). Migration aspiration of iranians and its determinants. *Journal of Contemporary Sociological Research*, 10(18), 35-62. <https://doi.org/10.22084/csr.2021.21216.1772> [In Persian].

- Sadeghi, R. (2022). unemployment unequal regional development and spatial patterns of internal migration in Iran. *Scientific Research Quarterly of Deviations and Social Issues*, 2(3), 41-65. <https://risi.ihss.ac.ir/Article/38107> [In Persian].
- Shahbazin, S., Sadeghi, R., & Rezaei, M. (2021). Internal migration research in iran: a scoping review. *Journal of Population Association of Iran*, 16(31), 343-373. <https://doi.org/10.22034/jpai.2022.539684.1200> [In Persian].
- Sheikhzadeh, R. (2010). *Analysis of afghanistan's security challenges in 2001-2010 based on the copenhagen school: With emphasis on Pashtunism and Talibanism* [Unpublished Master's thesis]. University of Isfahan. [In Persian].
- Stone, M. (2009). Security according to Buzan: A comprehensive security analysis. *Security Discussion Papers Series*, 1(09), 1-11. <https://B2n.ir/st4555>
- Strauss, A., & Corbin, J. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (3rd Ed.). SAGE Publications.
- Strauss, A., & Corbin, J. (2016). *Fundamentals of qualitative research: Techniques and steps for generating grounded theory* (I. Afshar, Trans). Nay publishing. [In Persian].
- Todaro, M. (2011). *Immigration in developing countries review the theories documents, methods and priorities of research* (M. Sarmadi, & P. Raissifard, Trans.). Labor and social security institute. <http://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/handle/123456789/791>
- Waters, M. C. (2016). Crime and immigration: new forms of exclusion and discrimination. *Issues In Science and Technology*, 33(1), 29. <https://B2n.ir/jq4281>
- Zarghani, H., & Mousavi, Z. (2013). International emigrations and national security. *Strategic Studies Quarterly*, 16(59), 7-26. https://quarterly.risstudies.org/article_3026.html [In Persian].
- Zolfaghari, H. (2017). *The impact of illegal immigration on border security (Case study of the southeastern borders)*. *Journal of Border Studies*, 5(3), 127-162. <https://sid.ir/paper/519458/fa> [In Persian].

